

KINSHASA ÉS KISBOSZORKÁNYAI

A 10 milliós Kinshasa utcáin 25 000 gyermek él. Temetőben, piacokon, üzemekben alszanak. Egy részük „szimplán” árva – a Kongói Demokratikus Köztársaságban a közelmúltban zárult le a több mint 10 évig tartó, véres polgárháború. Nagyobb részüknek azonban vannak szülei, ám korrupt egyházi segédlettel boszorkánnyá nyilvánítják őket, és elkergetik otthonról. Koldulás, erőszakos gyermekbandák, prostitúció a sorsuk...

Afrikai este

Az érkezés még az eufória jegyében telik: Katsuvával, az észak-kivui újságíróval hátradőlünk a kopott Mazda ülésén. A végtelen Patrice Lumumba sugárúton, a letekert ablak mellett már érzem a pezsgést, a szag- és hangkavalkádót, a lüktető áradatot. Elönti az utasteret a port és benzingőzt is hozó, meleg fuvallat, keveredve a fekete nagyvárosok oly

jellegzetes illatarzenáljával. Folyamatos zsvaj, áramló tömeg, üvöltő licitálás a sülő nyársra, hadakozás a kisbuszokért, nevetgélő rokonság, kaskadó fiatalok, pletykáló asszonyok, fenyegető rendőrök, parancsot osztogató katonák, ismeretlen testületet képviselő, hadonászó fegyveresek zaja kíséri e 15-20 kilométeres, kátyúkkal, kráterekkel,

SOPHIE

– kiátkozása előtt véletlenül eltört egy vizeskancsót.
8 testvére az anyjával maradt (fent)

A KINKOLEI TÁBOR VÉDELMEBEN

(balra)

homokos szakaszokkal és random betonkockákkal töredezett bevezető utat. Az árusok, büfések végtelen sora, közvilágítás híján a petróleumlámpák derengésében a „boltok” ezrei – melyek nem mások, mint kirakott, rozsdás kempingasztalok, és végül az 50-100 méterenként nyíló, éjfekete mellékcucák, ahol sötét árnyak csoportosulnak vagy haladnak látszólag céltanul.

Az ember úgy érzi magát, mint aki hazaérkezett. Az emberiség bölcsőjébe. Nem az esze, de még csak nem is a szíve mondatja ezt – hanem a már nem létező gerincvég, az a bizonyos ősemlős-farok, ami valahol ezen a kontinensen vált el végleg a születőfélben lévő emberi faj testétől.

Afrika egyik legpiszkosabb, legbűdösebb, legnépesebb és legnagyobb kiterjedésű városa Kinshasa, ahol sok helyen nem igazán tanácsos egyedül járni. A fehér embert jó esetben csak egy két lábbon járó pénztárcának nézik, akinek megbüntetése, megszarolása, meglopása, lenyúlása vagy csak

szimplán könyöradománya napokig élelemmel láthat el egy egész családot. Rosszabb esetben egy találkozás azonnal, minden indok nélkül téphet fel sebeket, jogos sérelmeket, és – előbb verbális, majd akár fizikai – agressziót szül.

A vidéki kongóiak számára sem követendő eszrit kinois, vagyis a „kinshasai természet” egymás közt sem kíméli a helyieket. Itt egy egyszerű éttermi rendelés már tragikomikus meccsé válhat. A pincér megveti a vendéget, mert annak pénze van, a vendég megveti a pincért, mert az megveti őt, és direkt lomhán hoz és rosszat – és így tovább. A helyzet hatványozottan elkeserítő, ha az alkalmazott történetesen nő.

Vajon a gyarmatosítók okoztak helyrehozhatatlan károkat, begyógyíthatatlan sebeket? Minden, amit a fehér ember itt hagyott, önpusztításra, gögre és irigységre sarkall. A technika elpusztítja a környezetet, a pénz megmérgezi a lelkeket és a kapcsolatokat, az intézmények, mint például egy közönséges bank, rideg és lekezelő bábokat csinálnak az alkalmazottakból. Itt valamikor nagyon elromlott minden: II. Leopold zsarnok, szadista örülete után jött két világháború, majd Mobutu eszelős Zaire-je, aztán egy polgárháború 10 millió áldozattal (Afrika világháborújának is hívják). Most épp már csak helyi zavargások vannak. De ez a béke sem elviselhető. Sem lelkileg, sem testileg.

Káosz

A legendás, örökké zsúfolt csomóponton, a Rond Point Gabán hosszan figyelem a délutáni csúcsforgalomban hazafelé igyekvőket. Áll 50-60 felnőtt egy „megállóban”, kővér asszonyok óriási csomagokkal és a mindig elegáns, dolgozó férfiak (a vasalt nadrág és a csillogó cipő – valóban elengedhetetlen). Begurul egy roncs. 30 éves kisteherautó, aminek oldalába lyukakat vágtak ablak gyanánt, üres csomagterébe fémpadokat hegesztettek, kialakítva így 15-20 ülőhelyet. Ennyien már alaplól

ülnek benne. Ez az 50 új ember megrohamozza (a neve egyébként esprit de la mort, holtak lelke). Aki lemarad, gyalogolhat haza. Otthona 5-10, de akár 20 kilométerre is lehet, az is még bőven Kinshasa (amiről a legelső hivatalos térképet októberre tervezi megjelentetni a kongói földrajzi társaság).

Semmi sem látszik normálisan működni ebben a városban. A tűzoltóság épülete, ki tudja, mikor és hogyan, leégett, az új helyi büszkeséget, a kilátótoronyt a katonaság bezáratta, mert onnan

belátni az egyik laktanya udvarára, a rendőrség (női!) tagja pedig valami koholt büntetés reményében a rettegett gyermekbanditáknál, a shegék-nél is mohóbban próbálja feltépni kocsink hátsó ajtaját, mikor hátul meglát. Majd, mikor szemtelenül továbbgurulunk, óriásit üt botjával az ablaküvegre.

Az utcagyerekek becserkészésére (közvetítőn keresztül) először az egyházhoz fordulunk. Hosszas keresés után egy lelkipásztor hajlandó lenne kamera előtt beszélni. Udvariasan és finoman kell közelíteni a témát, végtelennek tűnő bevezető kiselőadását hallgatva Isten szeretetéről és hatalmasságáról.

Ismer utcagyereket?

Hogyne, sokkal van dolgom.

Szokott boszorkánnyá kikiáltani valakit?

Boszorkányok ugyan vannak, ezt minden bantu tudja, de én nem szoktam azzá nyilvánítani gyerekeket.

A KINKOLEI UTCÁN (balra fent)

KINKOLE – TÁNC AZ UDVARON. A fiatalok egy része a családtagok molesztálása elől először nappali otthonba menekült. Ám ott este nyolckor szélnek eresztik őket, óvszerrel a kezükben. A legtöbben a testük kiárusításából vesznek ruhát, élelmet (balra lent)

MURPHY KÉT ÉVE GSELLENG AZ UTCÁN (MIKÖZBEN ÖNERŐBŐL ISKOLÁBA JÁR)

Édesapja katonaként eltűnt, a nevelőapja családja nem fogadta be, és mivel az átlagosnál értelmesebb és szorgalmasabb, elátkozták és elüldözték (lent)

– Vállalná ezt kamera előtt is?

– Hogyne. Ennyibe és ennyibe fog kerülni, erről és erről viszont nem vagyok hajlandó beszélni.

Ilyen körülmények közt csoda, hogy a gyermekvédelmi hálózat még működőképes. Több civil és állami szervezet munkáját is segíti a néhány éve életbe lépett Gyermekvédelmi Törvény, ami a túl általános és nem számonkérhető ENSZ-konvenciót pontosítja, esetenként felülírja. Hosszas utánajárás, türelmes várakozás után kiderül, hogy az ORPER (Oeuvre de reclassement et de la protection des enfants de la rue – Utcagyerekek reintegrációjával és védelmével foglalkozó szervezet) nyári tábora épp most zajlik egy plébánia udvarán – biztonságos, zárt és ellenőrzött környezetben –, a Kinkole nevű külvárosban.

A kinkolei tábor

Majdnem mindig a nyomor kényszeríti rá a szülőket a szörnyű lépésre. Van, hogy egy válás, vagy halálos eset után belépő új szülő akarata érvényesül. Ritkábban a valódi, kétoldali árvaság az ok. Ha nem rögtön az utcára, akkor nagybácsihoz, nagyszülőhöz kerül a gyerek, aki nem mindig szívesen látott vendég a háznál. Elég ilyenkor egy mondva csinált apropó: hirtelen megbetegedő családtag, vagy akármilyen baleset – és máris boszorkány van a házban! Van, akinek nem szólnak, csak kizárják

EZEKNEK A GYEREKEKNEK
FOGALMUK SINCS ARRÓL,
mit jelent
a boszorkány kifejezés

Cserehámi György

19 000 gyermek hal meg naponta megelőzhető okok miatt.

Mi hisszük, hogy ez a szám lehet **NULLA!**

Adományozzon most **3 000 Ft-ot online**, hogy az Ön segítségével minél több gyermeket mentünk meg!
unicef.hu/adomany

Higgyünk a nullában!

19 000

unicef
MAGYAR BIZOTTSÁG

a házból – örökre. Másnak az a bűne, hogy össze-tört egy vizeskancsót. A boszorkánnyá nyilvánítás a szülői feladatok alól való kibújás legáltalánosabb, legelterjedtebb formája.

„Nehéz elsőre megállapítani az elbeszélések igazságtartalmát” – állítja Tony Akundi, az ORPER oktatási és szabadidős részlegének vezetője. Éppen ezért többször, többen hallgatják végig a történeteket, egyeztetnek a hozzátartozókkal, nevelőkkel, a többi gyerek által hallottakkal. Sokszor csak hosszas és alapos munkával lehet feltárni a teljes igazságot – például annak a gyermeklánynak az esetében, akit hét katona erőszakolt meg.

A legmeghatóbb talán Ruth története. A most 5 éves kislányt anyja elvitte egy lelkipásztorhoz, aki boszorkánnyá nyilvánította. Az apa kérésére egy másik lelkész is megvizsgálta: ő azt mondta, nem az. Ennek ellenére az anyja akarata győzött, őt és húgát kirakták az utcára. Nem tervezi hazatérni, még akkor sem, ha hívják. Talán csak akkor, ha férjhez megy egy nap, és látni fogják, hogy nem volt boszorkány. Akkor segíteni is hajlandó majd a szüleinek. Van egy kongói mondás: „Akit elhagytak, visszatér és segíteni fog a családján.” És hogy mi akar lenni? Isten szolgája. Apáca? „Nem kell ahhoz apácának lenni, hogy Istent szolgáljuk – így a válasz. – Templomszolga is megteszi.”

Az ő Istene tényleg hatalmas és szerető, fényévekre a megismert helyi egyházi előljáróktól.

Epilógus

Visszafelé a Lumumba út is ellenkező előjelet kap: belém ég egy kép. Egy idős asszony üldögél az asztala mögött az út szélén, a tűző napon. Valamit árul. Az elhúzó kamionok és kisbuszok miatt állandó, homokot forgató szélfolyosóban gubbaszt. A szeme sem rebben, még csak nem is hunyorog. A naptól sem védi semmi. Mögötte, néhány méterre, egy óriási kiterjedésű, emeletnyi magas szeméthegety bűzlik. Káosz, bűz, zűrzavar és nyomor – egyetlen kimerevített képen.

A reptéren elképedve tapasztalom, hogy az utolsó három ember (három egyenruhás), aki még valamilyen módon visszatartatott volna, vagy befolyásolhatta volna a sorsom (útlevél-ellenőrző pontok a reptér három különböző sarkán), feladva minden tekintélyét, egyre esendőbbben és szerencsétlenebbül próbál tőlem pénzt kunyerálni. A legutolsó odáig megy, hogy elrebeგი: „Magának könnyű, maga hazamegy szépen, de mi, mi itt maradunk...”

Kinshasa, a jövő csak fényesebb lehet...

SZÖVEG ÉS KÉP: TÓTH BARNABÁS

Az ORPER honlapja: orper.org | Az anyagból készült dokumentumfilm a barnabastoth.com címen tekinthető meg!
A cikk elkészítését a Deutsche Welle Akademie támogatja

KIK FORMÁLTÁK A TÖRTÉNELMET, A TUDOMÁNYT ÉS A MŰVÉSZETEKET?

100 rendkívüli ember világraszóló tette

KINEK KÖSZÖNHETJÜK A LEGÓT?

KI CSINÁLT A MAJOMBÓL EMBERT?

ÁR: 3200 FT | KIADÓNKTÓL: 2880 FT | HVG-KLUBKÁRTYÁVAL: 2560 FT

INGYENES KISZÁLLÍTÁSSAL!